

Lausunto julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2018–2021

Tasapainoa julkiseen talouteen haetaan tilanteessa, jossa väestö ikääntyy, rakenteellinen työttömyys on korkea ja työikäisen väestön määrä pienenee. Samanaikaisesti yhteiskunnan palvelurakenteita uudistetaan sote- ja maakuntauudistuksen johdolla. Valtion liikuntaneuvosto katsoo, että tässä ajankohdassa olisi järkevää ja välttämätöntä panostaa toimiin, jotka vaikuttavat ratkaisevasti väestön ikääntymisestä aiheutuvan palvelutarpeen kasvuun, elintapasairauksien yleistymiseen sekä terveyden ja toimintakyvyn voimakkaaseen polarisaatioon. Sairastaminen maksaa ja aiheuttaa inhimillistä haittaa. Asiantuntijoiden arviot pelkästään riittämättömän liikunnan aiheuttamista terveydenhuollon kustannuksista liikkuvat jo tällä hetkellä sadoista miljoonista miljardeihin euroihin. Valtion liikuntaneuvosto painottaa, että sote-uudistuksen yhteydessä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen kaavailtu yhden prosentin painoarvo on täysin riittämätön vastaamaan yhteiskunnalliseen tarpeeseen nyt ja tulevaisuudessa.

Yhteiskunnan vaurastuminen ja lukuisat yhteiskuntapoliittiset toimet ovat lisänneet väestön hyvinvointia, mutta synnyttäneet myös uusia hyvinvointiongelmia. Yksi konkreettisimmista esimerkeistä on istuvan elämäntyylin vauhdittama väestön fyysisen toimintakyvyn rapautuminen ja fyysisen kunnon heikentyminen. Ylipainoisuus on yleistä jo pienillä lapsilla ja tyypin 2 diabetesta sairastaa arviolta jo yli 500 000 suomalaista.

Valtion liikuntaneuvoston tehtävänä on antaa lausunto julkisen talouden suunnitelmasta. Veikkausvoittovarot, joista valtion liikuntamäärärahat lähes kokonaisuudessaan koostuvat, ovat kehysten ulkopuolisia menoja, eivätkä suoranaisesti sisälly julkisen talouden suunnitelmaan. Tästä huolimatta asiakirja sisältää lukuisia merkittäviä linjauksia ja resurssikohdennuksia, jotka ovat ratkaisevassa asemassa väestön fyysisen aktiivisuuden, liikunnan harrastamisen ja urheilun näkökulmasta. Selvää on, että liikunnan toimenpiteet ja resursointi ovat jääneet liialti liikuntatoimen vastuulle sekä valtiolla että kunnissa.

Julkisen talouden suunnittelussa olisi kannattavaa ottaa kokonaisvaltaisempi, sektorirajat ylittävä ote yhteiskuntapoliittisesti merkittäviin asioihin. Liikunnan edistämisen kannalta se tarkoittaisi samanaikaisesti mm. sote-uudistuksen, ammatillisen koulutuksen reformin, lukiouudistuksen, matkailun edistämisen, kuntataloutta koskevien linjausten, hallituksen kärkihankkeiden ja muiden jo nykyisellään myönnettävien avustusten ja valtionosuuksien tarkastelua, joilla on yhtymäpinta liikunnan edistämiseen. Tämä edellyttäisi nykyisen siilomaisen hallintomallin sijaan hallinnonalarajat ja -resurssit ylittävää, velvoittavaa ja sitouttavaa toimintatapaa. Valtion liikuntaneuvosto selvittää parhaillaan yhteiskunnan tuen kokonaismäärää arkiliikunnan, liikunnan harrastamisen ja huippu-urheilun edistämisessä ja julkistaa tuloksia lähikuukausien aikana.

Liikunnan voi monessa mielessä nähdä kannattavana investointina sekä yksilön että yhteiskunnan näkökulmasta. Liikunnalla on todennettu yhteys työssä jaksamiseen, ikäihmisten toimintakyvyn turvaamiseen ja pärjäämiseen kotiloissa, kuten myös kouluikäisten oppimiseen. WHO on arvioinut, että noin 90 % tyypin 2 diabeteksestä ja noin 80 % sepelvaltimotaudista on ehkäistävässä yksinkertaisilla ravinto- ja liikuntamuutoksilla sekä tupakoinnin lopettamisella. Liikunta lisää tyytyväisyyttä elämään ja merkitsee monelle ystävyyssuhteita ja apua yksinäisyyteen. Ilmasto- ja energiapoliittisesti kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen edistäminen on todennettu toiseksi kustannustehokkaimmaksi toimenpidetekonaisuudeksi liikenteen ilmastotoimien joukossa.

Terveystaloudellisten vaikutusten lisäksi liikuntapalveluiden tuottamisen, urheiluviihteen ja tapahtumatarjonnan kasvun kautta liikunnan ja urheilun merkitys on mittava koko kansantalouden näkökulmasta. Työ- ja elinkeinoministeriön vuonna 2014 julkaiseman selvityksen mukaan nykyisellään liikuntatoimialan koko on vähintään 5,5 miljardia euroa.

Erityisesti läpileikkaavaa politiikkaa kaivattaisiin yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon turvaamisessa – myös liikunnan osalta. Yhdenvertaisuuslain mukaan viranomaisten täytyy kaikessa toiminnassaan edistää yhdenvertaisuutta tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti. Arviolta noin miljoona suomalaista ei kykene vamman, sairauden, toimintakyvyn heikentymisen tai sosiaalisen tilanteen vuoksi osallistumaan yleisesti tarjolla oleviin liikunta- ja urheilupalveluihin ja -toimintoihin. Viidenneksellä maahanmuuttajista hinta on muodostunut esteeksi harrastaa liikuntaa ja liikuntapaikkojen esteettömyydessä on paljon huomauttamista.

Tapio Korjus
puheenjohtaja

Minna Paajanen
pääsihteeri